

Politički kontekst

Jednak pristup ekonomskim resursima nije samo pitanje ekonomske neovisnosti žena već je prepoznat i kao preduvjet za postizanje gospodarskog rasta, prosperiteta i konkurentnosti. Poticanje sudjelovanja žena na tržištu rada ključno je za BDP, gospodarski rast te, općenitije govoreći, za osiguravanje da EU u potpunosti iskoristi postojeći talent i ljudske potencijale.

Strategija Europa 2020.

- ističe „ekonomiju visoke stope zaposlenosti“, a njezin glavni cilj jest „povećati stopu zaposlenosti muškaraca i žena između 20 i 64 godine starosti na 75 %“;
- kako bi se taj cilj ostvario, u Strategiju je uvedena glavna inicijativa „Program za nove vještine i radna mjesta“ (2010.) kojom se predlaže skup radnji kojima se ojačava uključiv rast. Program je poduprt mjerama od kojih su neke usmjerene i na žene;
- Europska komisija svake godine usvaja preporuke koje se odnose na pojedinu državu članicu a koje bi te države trebale uzeti u obzir u svojim politikama gospodarstva, zapošljavanja i socijalnim politikama.

Direktiva o roditeljskom dopustu (Direktiva Vijeća 2010/18/EU)

- Promjene uvedene 2010. godine uključuju sljedeće: dulji dopust, mjere za roditelje posvojitelje i roditelje djece s invaliditetom.
- Direktivom se pruža više poticaja očevima da iskoriste roditeljski dopust.

Direktiva o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji/e su samozaposleni/e (2010/41):

- Stavljanje izvan snage Direktive Vijeća 86/613/EEZ koja je bila prva Direktiva o doplatku za majčinstvo za samozaposlene osobe i njihove bračne drugove ili životne partnere.
- Proširuje se obuhvaćenost na samozaposlene osobe i partnere/ice, uvode se nove mjere sprečavanja diskriminacije i uznemiravanja samozaposlenih osoba te se primjenjuje načelo jednakog postupanja na temelju spola.

Strateški ciljevi BPfA-e i pokazatelji EU-a

- F.1.** Promicati ekonomska prava i neovisnost žena, uključujući pristup zapošljavanju, prikladne radne uvjete i kontrolu nad ekonomskim resursima.
- F.2.** Omogućiti ženama lakši pristup resursima, zapošljavanju, tržištima i trgovini.
- F.3.** Pružiti poslovne usluge, obuku i pristup tržištima, informacijama i tehnologijama, osobito ženama s malim prihodima.
- F.4.** Ojačati ekonomsku sposobnost žena i komercijalne mreže.
- F.5.** Ukloniti profesionalnu segregaciju te svaki oblik diskriminacije pri zapošljavanju.
- F.6.** Promicati usklađivanje poslovnih i obiteljskih odgovornosti za žene i muškarce.

Žene i gospodarstvo jedno je od najnaprednijih područja BPfA-a. Vijeće se 2008. i 2011. godine usredotočilo na pitanja ravnoteže između posla i privatnog života te 2010. godine na neravnopravnosti u prihodima između muškaraca i žena. Tijekom predsjedanja Grčke 2014. godine napravljen je pregled primjene prvog strateškog cilja promicanja ekonomskih prava i neovisnosti žena te su utvrđena dodatna tri pokazatelja.

U bazi podataka „Žene i muškarci u EU-u – činjenice i brojke“ koju je razvio Europski institut za ravnopravnost spolova nalaze se najnoviji podaci i informacije o ovim indikatorima koji su dostupni na adresi <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Zaključci na temelju podataka prikupljenih diljem EU-a

Zapošljavanje žena i dalje nije dostiglo cilj zadan u Strategiji Europa 2020.

Dugoročno gledano stopa zapošljavanja žena u EU-u blago je narasla te je do 2012. godine dosegla ukupnu stopu od 59 %. Bez obzira na to zaposlenost žena u svim državama članicama i dalje zaostaje u odnosu na zaposlenost muškaraca. Prije gospodarske krize smanjenje

razlike između spolova u odnosu na zapošljavanje odražavalo se u rastućem trendu zaposlenosti žena, dok se nakon 2007. godine odražavalo u padajućem trendu zapošljavanja muškaraca. Kriza je pogodila ponajprije područja zapošljavanja u kojima su brojčano dominirali muškarci.

Usporedba između stopa zapošljavanja i stopa zapošljavanja na puno radno vrijeme važna je u okviru cilja zapošljavanja 75% osoba u skladu sa Strategijom Europa 2020. Razlike su manje među muškarcima nego među ženama jer je zapošljavanje na nepuno radno vrijeme mnogo češće među ženama.

Žene su i dalje brojnije u odnosu na muškarce kad je riječ o radu na nepuno radno vrijeme

Zapošljavanje žena na nepuno radno vrijeme mnogo je češće nego u muškaraca: udio žena koje su u EU-u 2012. godine radile na nepuno radno vrijeme (njih 32 %) bio je barem četverostruko veći u odnosu na muškarce (njih 8 %). Rad na nepuno radno vrijeme osobito prevladava u Nizozemskoj gdje je više od tri četvrtine žena

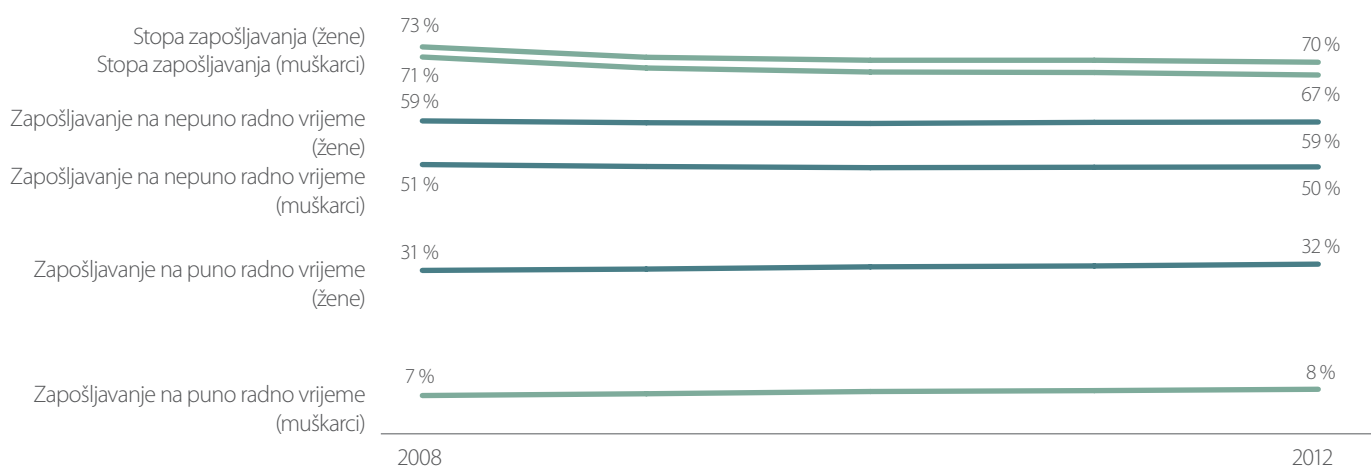
zaposleno na nepuno radno vrijeme. U još četiri države članice žene predstavljaju oko 80 % radnika/ca zaposlenih na nepuno radno vrijeme. U šest država članica manje od jedne od deset zaposlenih žena radilo je na nepuno radno vrijeme. Rad na nepuno radno vrijeme ima dugoročne posljedice na plaću i prilike, uključujući niže mirovine i povećan rizik od siromaštva.

Općenit nepovoljni položaj žena na tržištu rada povećava vjerojatnost da će majke češće biti zaposlene na nepuno radno vrijeme i preuzeti odgovornosti za skrb za djecu u odnosu na očeve. Ako očevi ne preuzmu aktivniju ulogu u dijeljenju odgovornosti za skrb za djecu i ostalim uzdržanim članovima obitelji, rodne neravnoteže i dalje će jačati neravnopravnost u odnosu na plaću.

Ciljevi iz Barcelone u odnosu na formalnu skrb o djetetu nisu ispunjeni u brojnim državama članicama

Učinak skrbi za djecu na zapošljavanje žena složen je te još uvijek nije jasno u kojoj mjeri trenutna organizacija skrbi za djecu podupire zapošljavanje oba roditelja.

STOPA ZAPOSŁJAVANJA NA PUNO RADNO VRIJEME I STOPA ZAPOSŁJAVANJA PREMA ZAPOSLENIKU/CI U EU-28, MUŠKARCI I ŽENE U DOBI IZMEĐU 15 I 64 GODINE, 2008. I 2012.

Izvor: Eurostat, EU-LFS

Na sastanku na vrhu održanom 2002. godine u Barceloni postavljeni su ciljevi da bi sustavi za skrb za djecu trebali omogućiti 33-postotnu obuhvaćenost za djecu mlađu od tri godine (cilj je do 2012. godine ostvarilo devet država članica) te 90-postotnu obuhvaćenost za djecu starosti između tri godine i godina upisa u školu (cilj je do 2012. godine ostvarilo 11 država članica). Među tim državama šest je država članica ostvarilo oba cilja.

Očevi češće iskorištavaju pravo na roditeljski dopust, ali na različitim razinama diljem država članica

Zakoni o roditeljskom dopustu mogu podržati oba roditelja na dva načina koja se nadopunjuju: omogućivanjem

zamrzavanja radnog mjesta i financijskom potporom tijekom takvog dopusta. Podaci iz 2010. godine o udjelu zaposlenih muškaraca na roditeljskom dopustu (s djecom mlađom od osam godina), koji se kretao od 0,5 % (CZ, ES, IT, HU, AT, PL) do 11 % u Švedskoj dostupni su za 17 država članica. Među osobama koje su 2010. godine bile na roditeljskom dopustu žene su činile gotovo 94 %.

Nejednakosti na tržištu rada i segregacija perpetuiraju razlike u plaćama i zapošljavanju na osnovi spola/roda

Horizontalna i vertikalna spolna segregacija vidljiva je prema sektoru zapošljavanja te zanimanju/položaju na poslu.

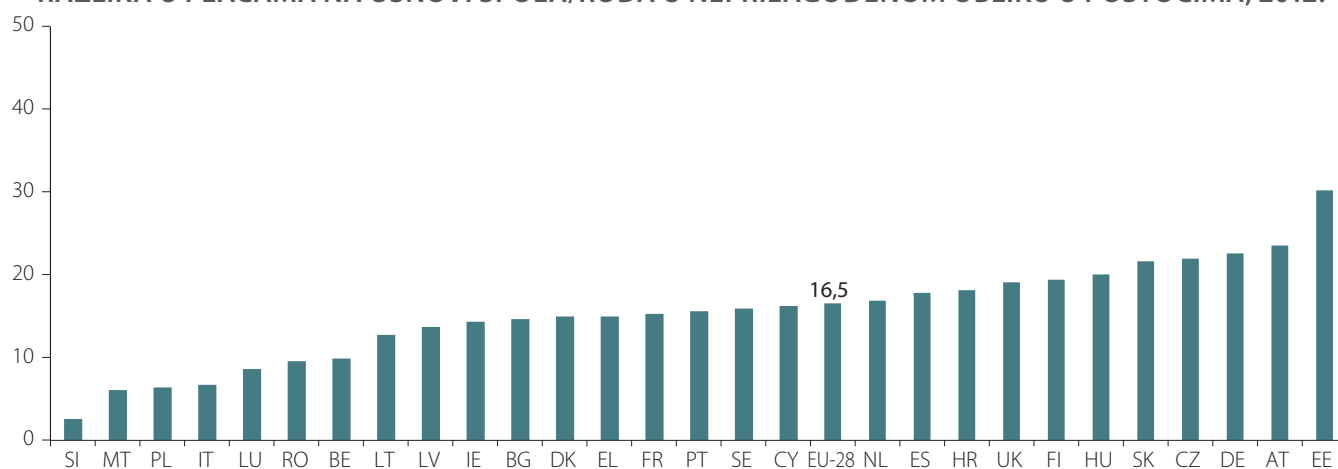

Nejednak udio nepunog radnog vremena između žena i muškaraca ključan je čimbenik u nekim državama članicama koji je povezan sa sklonošću žena da kombiniraju posao i odgovornosti povezane sa skrbi. Vještine žena i muškaraca stoga se možda drukčije doživljavaju i nejednako vrednuju. Razlika u plaćama na osnovi spola/roda u EU-u je u 2012. godini iznosila 16,5 % te je u usporedbi sa stopama iz 2007. godine pala u svim državama članicama.

Stope i značajke samozapošljavanja razlikuju se u žena i muškaraca

Samozapošljavanje je definirano kao mogućnost zapošljavanja s potencijalom potpore ravnoteži između poslovnog i privatnog života jer može ponuditi veću fleksibilnost i prilike za rad od kuće te smanjiti troškove skrbi za djecu. Stoga iznenađuje činjenica da u usporedbi s muškarcima diljem EU-a manji broj žena otvara vlastita poduzeća. U razdoblju 2008. – 2012. udio samozaposlenih žena u odnosu na ukupni broj zaposlenih iznosio je samo 10 %, u usporedbi s 18 % samozaposlenih muškaraca.

RAZLIKA U PLAĆAMA NA OSNOVI SPOLA/RODA U NEPRILAGOĐENOM OBLIKU U POSTOCIMA, 2012.

Izvor: Eurostat, SES

Zaključci iz EIGE-ovog rada na dobrim praksama

Koraci za rast – Irska

Koraci za rast pružaju strukturalnu kolegijalnu podršku ženama poduzetnicama koje su ozbiljne u svojoj namjeri da povećaju svoje poslovanje, i to uz pomoć mentoriranja i uputa od strane vodećih poduzetnika/ca koji/e imaju zamjetno poslovno iskustvo. Projekt je financiran od strane ESF-a, Irskog odjela za pravdu i jednakost i Enterprise Ireland, i implementiran je u Irskoj od 2008. godine. Do sada je provedeno šest ciklusa u kojima je sudjelovalo više od 400 poduzetnica. U toku šest mjeseci zadnjeg završenog ciklusa (šestog ciklusa), 71 % polaznica je povećalo svoju prodaju za prosječnih 15 %, zaposlenost je povećana za ukupno 13 %, i broj izvoznica u grupi je povećan za 22 %. Ukupno je zaposleno 88 novih zaposlenika/ca, primljeno 10 novih stažista/ica, i učvršćeno je više od 650 postojećih radnih mjesta. Do kraja ciklusa, 58 polaznica je ostvarilo ukupni prihod od najmanje 50 milijuna EUR.

Potvrda o evaluaciji vezanoj za obitelj u Trentu, Italija

Potvrda o evaluaciji vezanoj za obitelj ustanovljena je 2008. godine od strane talijanske provincije Trento od strane njezine Agencije za politike vezane za obitelj, rađanje i mladež. Regionalni projekt je započeo 2012. godine. Istraživanje obitelji je zasnovano na dobro razrađenoj metodologiji. Nakon što provede evaluaciju, svaka organizacija razvija trogodišnji plan o Ravnoteži između poslovnog i privatnog života na razini obitelji (Family Work-Life Balance Plan) navodeći mjere koje organizacija planira provesti u šest područja (organizacija rada, kultura ravnoteže između rada i obitelji, komunikacija, dodatne pogodnosti i usluge, obiteljsko područje i nove tehnologije). Vanjski procjenitelj/ica nadgleda implementaciju ovog programa. Do sada je 111 organizacija bilo uključeno u proces evaluacije vezan za obitelj (44 javne i 67 privatnih organizacija), 88 organizacija je primilo Potvrdu o evaluaciji vezanoj za obitelj, od čega je korist imalo 35 000 radnika/ca. Program je doveo do stvaranja mreže dionika (sindikata, poslodavaca i društvenih organizacija, istraživačkih organizacija, itd.) koji su pomogli podizanju svijesti. Organizacije koje su dobile potvrdu navedene su na internetskoj stranici obiteljske evaluacije. Dvije najznačajnije pozitivne promjene su poboljšanje stanja zaposlenika/ca i povećana produktivnost.

POBOLJŠANJA I PREPREKE U PODRUČJU F: ŽENE I GOSPODARSTVO

POBOLJŠANJA

- Razlika u zapošljavanju na osnovi spola/roda smanjila se u EU-u.
- Stope ekonomske aktivnosti žena narasle su unatoč globalnoj gospodarskoj krizi.
- Razlika u plaćama na osnovi spola/roda između spolova u odnosu na zapošljavanje smanjila se između 2007. i 2012. godine u većini država članica.
- Dostupnost skrbi za djecu povećava se iz godine u godinu diljem država članica.

PREPREKE

- I dalje su prisutne rodne nejednakosti i segregacija na tržištu rada.
- Žene u EU-u suočavaju se sa stalno prisutnom razlikom u plaćama na osnovi spola/roda što ima neposredan utjecaj na „plaću koju donose kući” i dugoročni utjecaj na njihova prava na socijalno osiguranje i mirovinu.
- Žene su prezastupljene u poslovima na nepuno radno vrijeme, suočavaju se s horizontalnom spolnom segregacijom, te su više izložene siromaštvu i ograničenim profesionalnim mogućnostima.

Put prema naprijed za EU

- Glavni zadatak i dalje je osigurati jednako sudjelovanje žena i muškaraca na tržištu rada te se suočiti s horizontalnom i vertikalnom spolnom segregacijom između zanimanja. Na prvom mjestu trebalo bi biti stvaranje dodatnih prilika da žene dobe pristup zapošljavanju na puno radno vrijeme.
- Općenito govoreći, žene s niskim razinama vještina i kvalifikacija trebaju potporu radi poboljšanja svojeg položaja na tržištu rada. Razlike između spolova u odnosu na zapošljavanje najveće su u niskokvalificiranih ili nekvalificiranih osoba. Političke mjere koje se posebno usredotočuju na skupine žena u nepovoljnom položaju, te na žene koje se suočavaju s višestrukim nepovoljnostima pomogle bi im u stjecanju novih vještina.
- Nejednako sudjelovanje na tržištu rada koje je uvelike prouzročeno prevladavanjem žena u zapošljavanju na nepuno radno vrijeme i nižim razinama aktivnosti dovode u rizik cilj vezan za zapošljavanje postavljen u sklopu Strategije Europa 2020. Stoga je ključno osigurati jednako sudjelovanje žena i muškaraca na tržištu rada.
- Izvršavanje obveza za ostvarivanje ciljeva o skrbi za djecu postavljenima na sastanku u Barceloni mora biti ojačano jer su ti ciljevi snažno povezani s ciljevima o postizanju ravnopравnosti spolova.
- Prijeko je potrebno promicanje politika povoljnih za obitelj i primjena mjera koje vode do promjene, a koje se mogu suočiti s nejednakom raspodjelom obveza koje se tiču skrbi i kućanstva između žena i muškaraca.
- Strategije za postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života potrebno je dodatno promicati, posebno zato jer gospodarski uvjeti stavljaju dodatan pritisak na radnike/ce. Bez novih inicijativa kojima bi se pružila potpora ravnoteži između poslovnog i privatnog života malo je vjerojatno da će muškarci odlučiti promijeniti ravnotežu obiteljskih odgovornosti povezanih sa skrbi.
- Potrebno je nastaviti stalan rad na smanjenju razlike u plaćama na osnovi spola/roda.
- Bolji podaci o plaćama povećali bi vidljivost razlika te pridonijeli suočavanju s razlikom u plaćama na osnovi spola/roda.
- Vlade i socijalni partneri moraju se dogovoriti o minimalnom dohotku kako bi se ublažio utjecaj na žene, s obzirom da su one prezastupljene u takvim poslovima.

Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)

Europski institut za ravnopravnost spolova je centar znanja o ravnopravnosti spolova Europske unije. EIGE pruža podršku kreatorima politika i svim relevantnim institucijama u njihovim nastojanjima da ravnopravnost između žena i muškaraca postane stvarnost za sve Europljane i šire tako što im pruža konkretnu stručnu podršku i uvid u usporedive i pouzdane podatke o rodnoj ravnopravnosti u Europi.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/>

Informacijski dokumentacijski centar (RDC) pri Europskom institutu za ravnopravnost spolova je inovativno i praktično oruđe razvijeno s ciljem pružanja pomoći u lociranju ključnih izvora o ravnopravnosti spolova, omogućavanja razmjene znanja među onima koje zanimaju politike za ravnopravnost spolova, i s ciljem kreiranja virtualnog prostora za razgovor i diskusiju.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/rdc>

Kontakt:

Europski institut za ravnopravnost spolova
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel. +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3
doi:10.1007/978-92-9218-563-3
MH-04-15-022-DE-N